

Full-contact sporten en de leraar LO

Sporten als alle andere sporten?

Gezien de toenemende maatschappelijk belangstelling, de toeloop ook van jeugd, en het vrijwel ontbreken van kritische reflectie in de samenleving lijkt het mij wenselijk inhoudelijk in te gaan op wat vechtsportscholen aanbieden en de claims die men hieraan verbindt. Claims als 'in het leven kan kickboksen je helpen', 'door te kickboksen werk je aan mentale weerbaarheid', 'het helpt bij het ontwikkelen van zelfvertrouwen en zelfbeeld', 'het is disciplinerend en karaktervormend' en zo meer. Wat is hier aan de hand? | Tekst Lei van der Weegen

Argeloos?

Kickboksen, als full-contact sport, wordt gezien als sport als alle andere sporten (basketbal of judo, autoracen). Zo constateer ik in mijn eigen omgeving maar ook in de media (zeker ook radio en tv). De vele claims worden als vanzelfsprekend vermeld. Rico Verhoeven mag in vele televisieprogramma's uitgebreid en onderhoudend vertellen over zijn sport en geniet een vrij algemene waardering als ambassadeur van het kickboksen. Overheden maken gebruik van vechtsportscholen als vangnet voor moeilijke jeugd. Het lijkt bijna vanzelfsprekend. De belangstelling voor vechtsporten als kickboksen lijkt snel te groeien. Traditioneel een mannenbolwerk, maar niemand kijkt er nog van op als een vrouw of meisje zegt dat ze aan kickboksen doet. Meestal betekent het dat er alleen technieken geoefend worden en niet aan wedstrijden wordt deel genomen. Onze minister van BZ, Wobke Hoekstra, steekt niet onder stoelen of banken dat hij aan kickboksen doet.

Full-contactsporten

Full-contact sporten, zoals wedstrijd-boksen, kickboksen, Full-contact Karate, Thaioksen, MMA (Mixed Martial Arts) zijn sporten waarbij knock-out doel is en geen gevolg van

onbedoelde acties. In het wedstrijdreglement is de knock-out gelegitimeerd als beslissingsmogelijkheid van een bokswedstrijd. Instrumentele agressie gericht op uitschakelen, meedogenloosheid en het kunnen uitschakelen van empathie worden in deze sporten positief gewaardeerd. Het zijn belangrijke eigenschappen die noodzakelijk worden gevonden om een de tegenstander met succes te kunnen bestrijden zodat opgave of een knock-out er het gevolg van is. In de training van een vechter wordt aan het ontwikkelen van deze eigenschappen uiteraard veel aandacht besteed.

De tegenstanders kijken naar boksen als een gevecht waarin de knock-out en destructieve agressie dominant zijn. Geweld, spektakel en theater, zijn hier medebepalend voor de attractiewaarde van de bokssport. Voorstanders zien boksen als een sport (weliswaar met ook de knock-out als middel om te overwinnen), waarbij de nadruk gelegd wordt op de vormende waarden als disciplineren, karaktervorming en veiligheid. Er wordt gewezen op de beschermende bepalingen in het reglement, het kunnen stoppen van een partij door de scheidsrechter en de inbreng van de ringarts om ernstig letsel te voorkomen. Ook bij de veelal

gehoorde tegenwerpingen vanuit de bokswereld dat andere sporten minstens net zo gevaarlijk zijn wordt voorbij gegaan aan het feit dat het verwonden van de tegenstander bij de full-contactsporten geen gevolg maar resultaat van een bedoeling zijn en door tegenstanders ook wel aangemerkt als gelegitimeerd beschadigen of erger.

Moraliteit en ethiek

De algemeen vigerende opvattingen in een samenleving zijn gebaseerd op afspraak en conventie. Men mag er denk ik vanuit gaan dat de meeste mensen in onze samenleving sommige sporten als niet beschaafd zullen kwalificeren. Dat zijn die sporten waarbij men door een reglement gelegitimeerd tot het uiterste mag gaan om iemand neer te slaan, waarbij ogen soms uit bloedende oogkassen worden geslagen. Sporten waarbij ingeslagen mag worden op een op de grond liggende tegenstander die zich niet of nauwelijks nog kan verweren, waarbij soms sprake is van lange termijn schade (dementia pugilistica). Dit betekent dat op deze wijze aan sport doen in onze samenleving niet nastrevenswaardig is en zeker niet in een pedagogisch context (onderwijs) thuis hoort. In Frankrijk en Noorwegen worden MMA en kickboksen in hun internationale wedstrijdvorm niet als sport erkend. Deze vallen hiermee niet onder tuchtrecht maar onder het strafrecht. De vraag is of je er tegenwoordig nog een sport van kunt maken om elkaar letsel toe te brengen of te proberen neer te slaan? In een zichzelf beschaafd noemende samenleving zou dit tot een principiële discussie over het fenomeen van de full-contactsporten moeten leiden.

Full-contact sporten en jeugd

Voor boksen en alle full-contact sporten geldt dat ze feitelijk altijd onderwerp zijn geweest van maatschappelijke discussie. In een vrije samenleving is het voor een overheid moeilijk om iets te vinden van wat volwassen mensen met elkaar afspreken tenzij die samenleving daar in algemene zin negatief door wordt beïnvloed. Echter voor haar jeugd heeft de overheid wel een bijzondere zorgtaak, van bescherming tot het faciliteren van mogelijkheden. Van leerplicht tot het voorkomen van vroegtijdig gebruiken van alcohol et cetera.

Paradox

Voor iedere samenleving is het van ontzettend groot belang dat men verantwoordelijk wil zijn voor zich zelf, en voor de ander. Dat men zich kan verplaatsen in de ander en dat men kan meevoelen en invoelen waar het gaat om medemensen en dieren. Juist deze eigenschappen moet men in de Full-contact sporten leren uitschakelen. Je moet meedogenloos, zonder empathie je tegenstander kunnen neerslaan en de finale klap kunnen geven.

Boksen als vangnet

De vechtsportscholen worden vaak genoemd als mogelijkheid om moeilijke jeugdigen weer een kans te geven, discipline bij te brengen et cetera. Echter waar het ontsporen van jeugd allerlei oorzaken kan hebben zou in ieder geval gewerkt moeten worden (in deze vechtsportscholen) aan wat vrij algemeen wordt aangenomen de belangrijke oorzaken voor probleemgedrag zijn. Het ontwikkelen van voldoende inlevingsvermogen en het leren nemen en omgaan met verantwoordelijkheid voor zich zelf en anderen.

De opvatting dat boksen karaktervormend zou zijn en een goede mogelijkheid om moeilijke dan wel ontspoorde jeugd de nodige discipline bij te brengen kan betwijfeld worden en is zeker ook niet exclusief voor vechtsporten. De overigens zeer goed bedoelde aanpak in de boksscholen zal zeker tot gewenst gedrag leiden binnen het

aangeboden programma. De toegeschreven opvoedkundige effecten echter zijn naar men aanneemt niet of nauwelijks toe te schrijven aan het kickboksen of boksen. Voor zover daarvan sprake is lijkt dat vooral te moeten worden toegeschreven aan de persoon van de begeleider.

Sommige verkeerde eigenschappen worden in de wedstrijd sport boksen helaas als zeer positief gewaardeerd en als goed en nastrevenswaardig gezien. Deze eigenschappen zijn bijvoorbeeld meedogenloosheid, de op verslaan gerichte agressie, het niet de verantwoording nemen voor de gezondheid van de tegenstander en het binnen de partij uit kunnen schakelen van de eigen empathie. Deze eigenschappen worden door

de jonge deelnemers helaas ook als positief gevoeld en begrepen. Immers in alles wat men in een boksschool of vechtsportschool aanbiedt zal het uiteindelijk doel van de Full-contact wedstrijd sport op de achtergrond meespelen; het je gedragen als een niets ontziende vechter/ bokser. Eenmaal buiten de sportieve dan wel de therapeutische setting mag men er niet zomaar van uitgaan dat ook van het 'geleerde' fysiek en mentaal geen gebruik zal worden gemaakt.

Ook voor het aanbod van afgeleide vormen van het wedstrijd-boksen, zoals bij de officiële jeugdbokswedstrijden (vanaf 10 jaar!) bij de NBB (Nederlandse Boksbond) gelden dezelfde bezwaren. Wedstrijdvormen waarbij knock-out, voorlopig nog

niet mag, maar waar van de jeugdige sporters weten dat het in de daarop volgende categorieën daar juist wel om gaat, zijn in opvoedingssituaties en voor jeugd in het algemeen ongewenst en moeten daarom principieel afgewezen worden.

Social media

Op internet woedt de discussie tussen straatvechters en potentiële straatvechters over wat in het vechten op straat het meest effectief zou zijn. Staand vechten of naar de grond werken en het gevecht beëindigen? Bij het staand vechten als kickboksen, boksen, MMA (Mixed Martial Arts) kun je door stoten en trappen de tegenstander snel en keihard uitschakelen zo vindt men. Tegen geworpen wordt dat na een aantal klappen het gevecht

meestal toch eindigt op de grond! Als je snel naar het grondgevecht wilt kun je dat het beste met sporten als judo, jui jitsu, Krav Maga, MMA. Je kunt bijvoorbeeld met arm klem het gevecht beëindigen of arm breken! Als er echter 'vriendjes' bijkomen wordt alles weer totaal anders. Ook een fietsketting van vijf kilo of een ijzeren staaf worden als zeer effectief genoemd maar zijn weer zeer riskant wanneer ze worden afgenomen! Aldus een aantal ervaringsdeskundigen op een internetforum.

Disproportioneel

Het kunnen inzetten, bedoeld of onbedoeld, van verdedigingsmogelijkheden kan snel als disproportionaliteit worden aangemerkt. Ik denk dat men er van uit mag gaan dat zeker jeugd,

niet goed op de hoogte is en daar van doordrongen dat als je een mes bij je draagt en eventueel gebruikt, of full-contact-technieken aanwendt om jezelf te verdedigen zonder duidelijk noodweer, dit al snel tot veroordeling leidt met soms levenslange consequenties voor slachtoffers en daders!

Opvattingen in beweging

De vechtsporten (als kickboksen en wedstrijd-boksen) zijn geconcentreerd op mannelijkheid. Hoe wij naar vrouwen en mannensporten kijken is vaak gebaseerd op sociale verwachtingen en niet op natuurlijk vermogen. De plaats van de vrouw in de sport lijkt snel te veranderen. Steeds meer vrouwen zijn gaan trainen. Je kunnen verdedigen bij toenemend geweld en intimidatie door mannen heeft velen aangezet tot een vorm van zelfverdediging. Ook de ontwikkelingen op het gebied van genderidentiteiten heeft in de sport zijn intrede gedaan en vraagt ruimte voor heroverweging en aanpassing. Vaste denkbeelden (bikivisie) over gender, de ongelijkheid of gelijkheid van mannen en vrouwen zijn in beweging. Door de snelle ontwikkelingen kunnen de vele vraagstukken die hier mee verbonden zijn niet ontkend en onbeantwoord blijven.

Niet geschikt om aan te bieden als vormen van boksen voor school zijn afgeleide vormen van boksen die niet naar de eindvorm 'het sparren' kunnen worden gebracht omdat dat tot ongewenste, onbeheersbare situaties leidt en ongelukken. Vormen waar de reële fysiek dreiging is uit gehaald en daarmee ook de essentie van het boksen, zoals Bokszak- boksen en Romp- boksen.

Verantwoorde, alternatieve vormen van boksen voor jeugd en onderwijs dat zijn vormen van Touché Boksen die voldoen aan de criteria die ze tot een acceptabele vorm van boksen maken binnen een pedagogische setting en verantwoord voor alle jeugd, alle genders en ouderen die nog een beschaafd potje willen knokken.

De vriendschappelijke vormen kunnen omschreven worden als vormen van boksen waarbij overwinnen door

knock-out niet mogelijk is en een geaccepteerde eindvorm hebben, vormen van Sparren of demonstratiepartijen die voldoen aan standaarden van humaniteit en waardigheid en waarbij de aanvaller (dus steeds wisselend) de verantwoordelijkheid op zich neemt ook voor de gezondheid van zijn partner en zorgt voor een veilige leersituatie waarin de verdediger kan leren, (proberen, oefenen en toepassen). Er wordt door een jury een uitslag bepaald op grond van gescoorde punten en uitvoering.

Uitgangspunten en kenmerken

- Je kunt niet winnen door Knock-out (diskwalificatie).
- Alleen onafgemaakte stoten zijn geoorloofd.
- Onveilig handelen leidt tot aftrek.
- De verantwoordelijkheid voor de veiligheid ligt bij de aanvaller.
- De aanvaller stelt zijn partner in staat te leren verdedigen.
- Er wordt voornamelijk gewerkt met partner (individuele omgangssport).
- Pads en handschoenen worden vooral gebruikt als vragend signaal voor de aanvaller.

In deze vormen is het goed mogelijk je zelf samen met anderen te leren verdedigen. Hierbij wordt aangesloten bij allerlei erkende en gewaardeerde non full-contact sporten als Capoeira, Kung Fu, Judo, Tai Chi, Kempo et cetera. Nog steeds en met veel genoegen denk ik terug aan de momenten dat groepen die gekozen (of gedwongen door het feit dat je nu eenmaal iets van zelfverdediging moest doen) steeds de zaal binnen kwamen en de bokshandschoenen werden aangetrokken. In mijn eigen praktijk met middelbare scholieren en later met studenten van de Alo Fontys bleek steeds dat een algemeen heimelijk verlangen leeft, zeker ook onder jeugd, om je niet onveilig te hoeven voelen en jezelf te kunnen verdedigen. Een zekere opwinding ontstaat dan, uitgelatenheid of stil afwachten. Het vormen van de eerste koppeltjes. Het toch altijd spannende gevoel van 'het gaat beginnen!' Na afloop ieder een eigen sterk verhaal en een beetje aandikken. Dat doen we allemaal! Ik

gun het elke jongere! Zou het echt aan de prijs van een paar bokshandschoenen (en eigen onderhandschoentjes) liggen?

Conclusie

De vanzelfsprekendheid waarmee de full-contact sporten in onze samenleving een plaats hebben gekregen en met name de grote belangstelling er voor bij jeugdigen (het Rico Verhoeven-effect) hebben mij er toegebracht met een inhoudelijk bijdrage van buiten de bokswereld zelf dit in perspectief te zetten om aan te geven dat ook hier niet alles zo maar is wat het lijkt. Dat opvoeders en overheid in het bijzonder, ook op dit gebied verantwoordelijk nemen, daar moet een samenleving op kunnen vertrouwen.

Contact

lweegen@home.nl

Lei van der Weegen is oud-docent Zelfverdediging Fontys Sporthogeschool

Bronnen

Nagel, J. (2012). *Vrouwenboksen. Het is gewoon een mannensport*. Universiteit Utrecht. Nijhof: Leiden
Nederlandse Boks Bond. Wedstrijdboksen. Klassensysteem.
Schijvenaars, J. (2006-2007). Boksen in het voortgezet onderwijs. *Lichamelijke Opvoeding* 94 (14), 95 (1, 2).
Timmers, E. (2010). *Ontwikkelen van het (beter) leren en sporten op school*. Arko Sports Media
Van der Weegen, L. (1983). *Reader. Boksen op school Fontys Sporthogeschool Tilburg* met een zestal artikelen uit Thomas, maandblad voor de Lichamelijke Opvoeding 24.

Kernwoorden

boksen op school, full-contact sporten, kickboksen